

Fakulti Seni Gunaan dan Kreatif

**PENDAPAT PENGUNJUNG MENGENAI REKA LETAK
PAMERAN URANG SARAWAK DI MUZIUM
SENI SARAWAK**

**AMMENDA MICHELLE TONG
(54487)**

**Ijazah Sarjana Muda Seni Gunaan Dan Kreatif Dengan Kepujian
(WA59 - Pengurusan Seni)
2018**

**PENDAPAT PENGUNJUNG MENGENAI REKA LETAK PAMERAN URANG
SARAWAK DI MUZIUM SENI SARAWAK**

AMMENDA MICHELLE TONG

Projek ini merupakan salah satu keperluan untuk

Ijazah Sarjana Seni Gunaan dengan Kepujian

(Pengurusan Seni)

Fakulti Seni Gunaan dan Kreatif

UNIVERSITI MALAYSIA

SARAWAK

2018

UNIVERSITI MALAYSIA SARAWAK

BORANG PENGESAHAN STATUS TESIS/LAPORAN

JUDUL: PENDAPAT PENGUNJUNG MENGENAI REKA LETAK PAMERAN
URANG SARAWAK DI MUZIUM SENI SARAWAK

SESI PENGAJIAN :2015/2016

Saya : AMMENDA MICHELLE TONG

Mengaku membenarkan tesis/laporan* ini disimpan di Pusat Khidmat Maklumat Akademik, Universiti Malaysia Sarawak dengan syarat-syarat kegunaan seperti berikut :

1. Tesis/Laporan adalah hak milik Universiti Malaysia Sarawak
2. Pusat Khidmat Maklumat Akademik, Universiti Malaysia Sarawak dibenarkan membuat salinan untuk tujuan pengajian sahaja
3. Pusat Khidmat Maklumat Akademik, Universiti Malaysia Sarawak dibenarkan membuat pendigitan untuk membangunkan Pangkalan Data Kandungan Tempatan
4. Pusat Khidmat Maklumat Akademik, Universiti Malaysia Sarawak dibenarkan membuat salinan tesis/laporan ini sebagai bahan pertukaran antara institusi pengajian tinggi
5. *sila tandakan(/)

☐

SULIT

(mengandungi maklumat yang berdjajah keselamatan atau kepentingan termaktub di dalam **AKTA RAHSIA RASMI 1972**)

☐

TERHAD

(mengandungi maklumat terhad yang telah ditentukan oleh organisasi/badan di mana penyelidikan dijalankan)

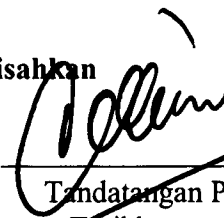
☒

TIDAK TERHAD

Tandatangan Penulis
Tarikh : 29 Mei 2018

Disahkan

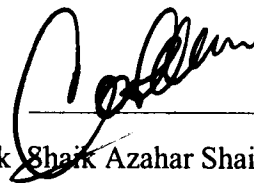
Tandatangan Penyelia
Tarikh :

Alamat tetap :
No 15, Taman paya Udak Baru III, 95700
Betong, Sarawak.

PENGAKUAN

Projek bertajuk **'PENDAPAT PENGUNJUNG MENGENAI REKA LETAK PAMERAN URANG SARAWAK DI MUZIUM SENI SARAWAK'** telah disediakan oleh **Ammenda Michelle Tong** dan telah diserahkan kepada Fakulti Seni Gunaan dan Kreatif sebagai memenuhi syarat untuk Ijazah Sarjana Muda dengan Kepujian (**Pengurusan Seni**).

Diterima untuk diperiksa oleh:

(Encik Shaik Azahar Shaik Hussain)

Tarikh :

Kandungan	Muka surat
Senarai jadual	i-iii
Senarai rajah	iv
Senarai gambar	v
Senarai carta pai	vi-vii
Senarai graf bar	viii-ix
Senarai abreviasi	x
Senarai lampiran	xi
Pengakuan	xii
Penghargaan	xiii
Abstrak	xiv-xv
 BAB 1: PENDAHULUAN	
1.0 Pengenalan	1-3
1.1 Definisi	3
1.11 Definisi pelancongan	3-7
1.12 Definisi acara	8-12
1.13 Definisi muzium	12-18
1.14 Definisi seni	19
1.15 Definisi galeri	19-22
1.2 Latar Belakang	22
1.2.1 Latar belakang Sarawak	22-23
1.2.2 Latar belakang Kuching	24-25

1.2.3 Sejarah perkembangan muzium	25-28
1.2.4 Sejarah Muzium Sarawak	29-32
1.2.5 Sejarah Muzium Seni	33
1.2.6 Pameran Urang Sarawak	34-36
1.3 Permasalahan kajian	37-40
1.4 Objektif kajian	41-42
1.5 Persoalan kajian	43-44
1.6 Kepentingan kajian	45-46
1.7 Skop kajian	47-48
1.8 Limitasi kajian	49-50
1.9 Lokasi kajian	51
1.10 Metodologi kajian	52
1.11 Ringkasan Bab 1	53
1.12 Rangka kerja Bab 1	54

BAB 2: SOROTAN KESUSASTERAAN

2.0 Pengenalan	55-56
2.1 Definisi	56
2.1.1 Definisi pengurusan	56-59
2.1.2 Definisi pameran	60-67
2.1.3 Definisi Urang Sarawak	68
2.2 Penggunaan kaedah paparan	69-73
2.3 Penyusunan objek	74-78
2.4 Reka bentuk paparan	79
2.5 Program pembelajaran masa lapang	80-81
2.6 Ringkasan Bab 2	82
2.7 Rangka kerja Bab	83

BAB 3: METODOLOGI KAJIAN

3.0 Pengenalan	84
3.1 Kawasan kajian	85-86
3.2 Kaedah pengumpulan data	87
3.2.1 Data primer	87-91
3.2.2 Data sekunder	92-93
3.3 Kupasan setiap soalan	94-109
3.4 Instrumen kajian	110-112
3.5 Persampelan	113
3.6 Limitasi kajian	114-118
3.7 Ringkasan Bab 3	119
3.8 Rangka kerja Bab 3	120

BAB 4: DAPATAN KAJIAN

4.0 Pengenalan	121-122
4.1 Dapatan kualitatif	123-132
4.2 Dapatan kuantitatif	133
4.2.1 Demografi responden	133-148
4.2.2 Bahagian B	149-158
4.2.3 Bahagian C	159-168
4.2.4 Bahagian D	169-178
4.3 Taburan silang	179
4.3.1 Taburan silang bahagian C	179-188
4.3.2 Taburan silang bahagian D	189-198
4.4. Ringkasan Bab 4	199
4.5 Rangka kerja Bab 4	200

BAB 5: CADANGAN DAN KESIMPULAN

5.0 Pengenalan	201
5.1 Perbincangan	201
5.1.1 Dapatan kualitatif	202-203
5.1.2 Objektif 1	204
5.1.3 Objektif 2	205-206
5.1.4 Objektif 3	207-208
5.2 Cadangan	209
5.2.1 Pengkaji akan datang	209
5.2.2 Organisasi muzium	210
5.2.3 Masyarakat	210
5.3 Rumusan	212-212
5.4 Ringkasan Bab 5	213
5.5 Rangka Bab 5	214
Rujukan	215-220
Lampiran	221-231

SENARAI JADUAL

Jadual 1.1	Kesan acara	10
Jadual 1.2	Sejarah perkembangan muzium di Malaysia	28
Jadual 1.3	Muzium-muzium di Sarawak	32
Jadual 1.4	Permasalahan, objektif dan persoalan kajian	37
Jadual 1.5	Prinsip pengurusan Henry Fayol	59
Jadual 1.6	Contoh penilaian risiko dan pengurusan	66
Jadual 1.7	Proses pameran	67
Jadual 4.1	Tahap pendidikan dengan bahasa yang digunakan sesuai untuk menjawab soal selidik bagi setiap peringkat umur.	179
Jadual 4.2	Umur dengan pilihan jawapan yang banyak untuk soal kaji selidik.	180
Jadual 4.3	Jantina dengan kakitangan muzium mengiringi pengunjung untuk menjawab soal kaji selidik di kiosk.	181
Jadual 4.4	Umur dengan kesesuaian kiosk sebagai tempat untuk menjawab soal kaji selidik bagi setiap golongan peringkat umur.	181
Jadual 4.5	Kategori pengunjung yang datang melawat dengan masa yang diambil pengunjung untuk menjawab soal kaji selidik.	183
Jadual 4.6	Tahap pendidikan dengan bilangan kiosk yang terdapat di dalam galeri pameran.	184
Jadual 4.7	Umur dengan golongan peringkat umur yang jarang menjawab soal kaji selidik.	185

Jadual 4.8	Jantina dengan lokasi kiosk yang disediakan untuk pengunjung menjawab soal kaji selidik	186
Jadual 4.9	Umur dengan keselesaan pengunjung semasa menjawab soal kaji selidik.	187
Jadual4.10	Jantina dengan masalah pihak muzium untuk mendapatkan data yang diperlukan daripada pengunjung.	188
Jadual 4.11	Tahap pendidikan dengan kepelbagaian artifak untuk segmen yang berbeza.	189
Jadual 4.12	Tahap pendidikan dengan penyusunan pelan koleksi yang menarik.	190
Jadual 4.13	Penggunaan pencahayaan yang sesuai untuk mempamerkan koleksi.	191
Jadual 4.14	Gaji dengan perkhidmatan kedai cendarahati di sekitar galeri disediakan.	192
Jadual 4.15	Muzik instrumental dimainkan dalam galeri.	193
Jadual 4.16	Umur dengan tempat beristirahat disediakan kepada pengunjung dalam ruang pameran.	194
Jadual 4.17	Umur dengan ruang untuk bahan bacaan disediakan dalam galeri.	195
Jadual 4.18	Tahap pendidikan dengan perkhidmatan pemandu pelancong disediakan untuk mengiringi pengunjung melawat galeri pameran.	196

Jadual 4.19	Muzium pilihan pengunjung dengan kafe disediakan kepada pengunjung yang datang.	197
Jadual 4.20	Umur dengan risalah disediakan untuk setiap koleksi yang dipamerkan.	198

SENARAI RAJAH

Rajah 1.1	Peta Sarawak	22
Rajah 1.2	Peta Bahagian Kuching	24
Rajah 1.3	Peta Muzium Sarawak	29

SENARAI GAMBAR

Gambar 1	Gambar pengunjung menjawab soal selidik	226
Gambar 2	Gambar pengkaji mengedarkan borang soal selidik	226

SENARAI CARTA PAI

Carta 1.1	Jenis pelancongan	5
Carta 1.2	Carta aliran organisasi kecil	18
Carta 1.3	Bahagian galeri	20
Carta 1.4	<i>Generic Learning Outcomes</i>	36
Carta 2.5	Elemen reka bentuk pameran	79
Carta 4.1	Peratusan status perkahwinan responden.	137
Carta 4.2	4 kategori peratusan pengunjung yang melawat ke galeri pameran.	145
Carta 4.3	Peratusan bahasa yang sesuai digunakan untuk menjawab setiap soal kaji selidik bagi setiap peringkat umur oleh responden.	159
Carta 4.4	Peratusan pilihan jawapan yang banyak untuk soal kaji selidik	160
Carta 4.5	Peratusan kakitangan muzium mengiringi pengunjung untuk menjawab soal kaji selidik di kiosk.	161
Carta 4.6	Peratusan kesesuaian kiosk sebagai tempat untuk menjawab soal kaji selidik bagi setiap golongan peringkat umur.	162
Carta 4.7	Peratusan masa yang diambil pengunjung untuk menjawab soal kaji selidik.	163
Carta 4.8	Peratusan bilangan kiosk yang terdapat di galeri pameran.	164
Carta 4.9	Peratusan bagi keselasaan pengunjung semasa menjawab soal kaji selidik	167

Carta 4.10	Peraturan masalah pihak muzium untuk mendapatkan data yang diperlukan daripada pengunjung.	171
Carta 4.11	Peraturan penggunaan pencahayaan yang sesuai untuk mempamerkan koleksi.	172
Carta 4.12	Peraturan perkhidmatan kedai cenderahati yang terdapat di sekitar galeri.	175
Carta 4.13	Peraturan bagi ruang untuk bahan bacaan yang disediakan dalam galeri.	176
Carta 4.14	Peraturan tentang kafe disediakan kepada pengunjung yang datang.	177
Carta 4.15	Peraturan tentang risalah untuk setiap koleksi yang dipamerkan disediakan.	178

SENARAI GRAF BAR

Graf bar 4.1	Kategori peringkat umur responden.	133
Graf bar 4.2	Bilangan responden mengikut jantina lelaki dan perempuan.	135
Graf bar 4.3	Tahap pendidikan responden.	136
Graf bar 4.5	Kategori etnik responden.	139
Graf bar 4.6	14 negeri asal responden.	140
Graf bar 4.7	14 buah negeri bermastautin responden.	142
Graf bar 4.8	Kategori gaji atau upah responden.	143
Graf bar 4.9	Bilangan kekerapan pengunjung yang melawat ke galeri pameran.	146
Graf bar 4.10	Muzium pilihan pengunjung.	147
Graf bar 4.11	Bahasa Melayu yang digunakan bagi menyampaikan maklumat.	149
Graf bar 4.12	Reka bentuk grafik yang menarik.	150
Graf bar 4.13	Paparan kini menggunakan teknologi skrin sentuh.	151
Graf bar 4.14	Artifak dalam pameran dipelbagaikan.	152
Graf bar 4.15	Paparan yang digunakan berbentuk hiburan dan rekreasi.	153
Graf bar 4.16	Kefahaman pengunjung tentang budaya masyarakat Sarawak.	154
Graf bar 4.17	Kandungan sejarah yang disampaikan dalam paparan dapat memberikan maklumat yang lengkap kepada pengunjung.	155
Graf bar 4.18	Kefahaman pengunjung tentang perkembangan sejarah politik Sarawak.	156

Graf bar 4.19	Penggunaan dokumentari mini menjelaskan jalan cerita yang jelas kepada pengunjung.	157
Graf bar 4.20	Paparan yang menarik dapat menggalakan kebanggaan dan keyakinan terhadap Sarawak.	158
Graf bar 4.21	Bilangan responden mengikut golongan peringkat umur yang jarang menjawab soal kaji selidik.	165
Graf bar 4.22	Bilangan responden yang menyatakan tempat kiosk yang disediakan untuk pengunjung menjawab soal kaji selidik.	166
Graf bar 4.23	Bilangan responden terhadap kepelbagaian artifak untuk segmen yang berbeza.	169
Graf bar 4.24	Bilangan responden terhadap penyusunan pelan koleksi yang	170
Graf bar 4.25	Bilangan responden yang memberi maklum balas terhadap muzik instrumental dimainkan dalam galeri.	173
Graf bar 4.26	Bilangan responden mengenai tempat beristirahat disediakan kepada pengunjung dalam ruang pameran.	174

SENARAI ABREVIASI

PKMA	Pusat Khimat Maklumat Akademik	92
JMS	Jabatan Muzium Sarawak	32
GLO	<i>Generic Learning Outcomes</i>	35
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences	90
UNIMAS	Universiti Malaysia Sarawak	92

SENARAI LAMPIRAN

1	Soalan temubual	221
2	Borang soal selidik	222-227
3	Gambar mengedar borang soal selidik kepada pengunjung	228
4	Poster	229
5	Surat kebenaran menjalankan kajian dari UNIMAS	230
6	Surat kebenaran menjalankan kajian dari JMS	231

PENGAKUAN

Saya mengakui bahawa kajian ini adalah hasil kerja sendiri kecuali pendapat-pendapat, maklumat yang diperolehi dan digunakan sebagai bahan rujukan yang telah dijelaskan sumbernya.

Ammenda Michelle Tong

54487

PENGHARGAAN

Bersyukur saya kepada Tuhan kerana telah memberikan saya kesihatan yang cukup dan kematangan fikiran untuk menyiapkan kajian saya ini. Ribuan terima kasih yang tidak mampu saya balas kepada penyelia Projek Tahun Akhir iaitu Encik Shaik Azahar bin Shaik Hussein atas bimbingan, bantuan, nasihat dan teguran beliau yang amat berguna sepanjang saya menjalankan kajian ini. Tidak lupa kepada pensyarah-pensyarah lain yang memberikan nasihat, bimbingan dan tunjuk ajar dengan kepakaran masing-masing bagi menguatkan semangat saya untuk menyiapkan kajian.

Penulis juga ingin berterima kasih kepada Jabatan Muzium Sarawak kerana telah membenarkan saya untuk menjalankan kajian di Muzium Seni Sarawak bagi mendapatkan maklumat yang saya perlukan. Ucapan terima kasih juga saya hulurkan kepada informan saya iaitu Cik Yasmin Khalid Nicholls, Encik Hans Van De Bunte dan Encik Awangku Aniq Durar yang banyak membantu saya dalam menjawab persoalan kajian saya ini.

Tidak lupa juga kepada kedua ibubapa saya atas doa-doa yang dititipkan kepada saya selama ini. Saya juga ingin mengucapkan terima kasih kepada rakan seperjuangan yang sanggup berkongsi ilmu dan memberikan semangat kepada saya dikala saya menghadapi kesulitan dan kecelaruan dalam menyiapkan tugas ini.

Ammenda Michelle Tong

2018

ABSTRAK

Kajian ini memfokuskan kaedah paparan yang digunakan untuk menarik minat pengunjung dalam menyampaikan maklumat di dalam Muzium Seni. Pelbagai reka letak terkini diaplikasikan oleh Muzium Seni untuk menarik minat pengunjung. Namun begitu, pihak muzium mendapati terdapat isu apabila ingin mendapatkan data tentang kualiti Pameran Urang Sarawak daripada pengunjung. Kaedah kuantitatif seperti edaran borang soal selidik sebanyak 385 kepada responden di sekitar Muzium Seni dan menemubual 3 orang informan dari Jabatan Muzium Sarawak dijalankan. Kesimpulannya, kajian mendapati pengunjung memilih Muzium Seni sebagai muzium pilihan utama mereka.